יום ב', ח' בשבט תשס"ו (06 בפברואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

היישוב בעת מלחמת העולם הראשונה... [המשך מאתמול]
קשה במיוחד היה מצבו של היישוב היהודי... השלטון הצבאי לא זו בלבד שהקפיא את התפתחות היישוב ופעל לחיסול הגילויים הלאומיים בו, אלא אף איים – בעיקר בשנת 1917, בהתקרב הצבא הבריטי לגבולות הארץ – להביא לחיסולו! **רק התערבות הקונסולים** של הארצות הנייטראליות, ובעיקר השגריר הגרמני והשגריר האמריקני (עד הצטרפות ארה"ב למלחמה) באיסטנבול, וחששם של התורכים מפני דעת הקהל בארצות הידידותיות לתורכיה (ובמידת-מה גם שתדלנותם של כמה מעסקני היישוב הישן והפכפכנותו של ג'מאל פאשא), הם שמנעו בעד השלטון הצבאי מלנקוט פעולות דרסטיות נגד היישוב. דמות התקופה הצטיירה בצבעים קודרים ביותר לא רק מפני האסונות שהתרגשו בה על היישוב היהודי, אלא גם משום שהיישוב הישן נפגע קשה בשל התערערות יסודותיו וקטיעת התמיכה בו מבחוץ. ואילו היישוב החדש נתקף חרדה שמא יירדו ההישגים של 35 השנים האחרונות לטמיון, ויהיה צורך להתחיל הכל מבראשית. תחושת האסון שירדה על אוכלוסי הארץ בעטייה של המלחמה היתה משותפת לכולם, ובין המגזרים השונים נוצרה מידה מסויימת של שיתוף פעולה בעת המשבר; אך השפעות המלחמה עליהם היו, בסופו של דבר, שונות, וביכולתם להתאושש ממנה נבדלו זה מזה הבדל רב-משמעות.
ביטול "משטר הקאפיטולאציות" וזכויות היתר של הניתנים הזרים התקבל בשמחה גלויה ע"י האוכלוסיה המוסלמית: תורכיה ביקשה לגייס את הערבים, בעיקר את המוסלמים שבהם, לתמיכה מעשית ומוראלית במאמץ המלחמה שלה. לצורך זה, הכריזה שמלחמה זו היא "מלחמת קודש (ג'יהאד)" בכופרים. אך המשטר הצבאי של ג'מאל פאשא, דיכויה של התנועה הלאומית, חובת השירות הצבאי והגיוס לעבודות כפיה, ולבסוף המפלות שנחלו התורכים במערכות הקרב – כל אלה חוללו שינויים מפליגים במערכת היחסים בין התורכים לערבים. האוכלוסיה הערבית גויסה בהמוניה לצבא וליחידות הסיוע והשירותים שלו (גדודי ה'עמליה'), ואלפים רבים מצאו את מותם בעבודות כפייה בסלילת כבישים ומסילות ברזל. אנשי הדת ובני משפחותיהם היו פטורים מן הגיוס; רבים אחרים ברחו והסתתרו. הוטלו היטלים כספיים והיטלי מזון על האוכלוסיה, שממלא סבלה מהכנסות נמוכות, מאבטלה וממחסור במזון. הצבא התורכי החרים יבולים ובהמות, והשליט בארץ אווירת טרור. בראשית מרץ 1917, גורשו תושבי עזה מעירם, ואחרי-כן גורשו גם תושבי יפו, לרבות היהודים. יישובי החוף סבלו מהפצצות הצבא הבריטי [ולפי מה שראינו בדף של יום ה' גם מהצבא הצרפתי!] ומתנועות הצבא, ורבים נמלטו לפנים הארץ.
האוכלוסיה הערבית היתה פגיעה במיוחד למגפות השונות שפקדו את הארץ בתקופת המלחמה, והגזרות על הפעילות הנוצרית הזרה מנעה מהם אף את העזרה הרפואית והחומרית המעטה שניתנה להם קודם לכן. לא ייפלא אפוא שהערבים קיבלו ברובם את בואו של הכובש הנוצרי-אירופי בברכה וכי אחת מפעולותיו הראשונות של הממשל הצבאי הבריטי היתה להושיט סיוע מקיף לאוכלוסיה הערבית באספקת מצרכי מזון בסיסיים.

המשבר ביישוב הישן
מלה"ע הראשונה החישה כמה תהליכים שניכרו כבר ביישוב הישן בעשׂרות השנים הקודמות. [בלי נדר, המשך המאמר מחר, ביום שלישי]

"כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צב-אות בעיר אלוקינו, אלוקים יכוננֶה עד עולם סלה."[תהלים מ"ח 9]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שני
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל